Onafhankelijk oordeel Patrick Koot en Rob Euwals (wetenschappelijk medewerker en programmaleider sector publieke financiën bij het Centraal Planbureau)

Inleiding

Het Ministerie van Financiën heeft ons gevraagd om een onafhankelijk oordeel te geven over het eindrapport van de analyse naar het gebruik van de aftrek specifieke zorgkosten. In het rapport is onderzocht hoe de regeling uitwerkt op de doelgroep van chronisch zieken en gehandicapten. Op basis van de analyses concludeert het Ministerie van Financiën dat de regeling een complexe uitvoering kent, ongericht is en dat er mensen gecompenseerd worden voor wie de regeling niet bedoeld is. In het onderzoek worden geen aanknopingspunten gevonden voor aanpassingen in de regeling. Het ministerie concludeert dat de fiscale regeling een verre van doelmatig instrument is om de doelgroep chronisch zieken en gehandicapten te compenseren voor hun meerkosten aan zorg.

Oordeel CPB

De analyses zijn naar onze mening zorgvuldig uitgevoerd, gebruik makend van de beschikbare microgegevens over het gebruik van de regeling in de periode 2010-2014. De ontstaansgeschiedenis en de context van de regeling worden adequaat beschreven, evenals de wijzigingen in de regeling die sinds 2009 hebben plaatsgehad, en de (complexiteit van de) uitvoering.

Een belangrijke conclusie van het rapport is dat de regeling ongericht is. De analyses geven inderdaad aanwijzingen dat ook andere mensen dan de doelgroep gebruik maken van de regeling (hetgeen in lijn is met eerdere analyses), maar desondanks had de formulering van de conclusie volgens ons voorzichtiger gekund. De omvang van dit effect blijft immers onbekend. Uit extern onderzoek[1] blijkt verder dat van de (doel)groep mensen met een chronische ziekte of beperking 37% (naar eigen zeggen) gebruik maakte van de aftrekregeling in 2013[2], en dat er samenhang bestaat in het gebruik van de regeling binnen deze groep en de ernst van de beperkingen.

Een andere belangrijke conclusie van het rapport is dat er geen aanknopingspunten zijn gevonden voor aanpassingen in de regeling. Op deze conclusie past volgens ons een aanvulling. Zoals in het rapport terecht wordt opgemerkt kent de regeling een lange historie waarin maatregelen genomen zijn om de faciliteit beter te richten op de doelgroep, zoals de invoering van de Wtcg in 2009. Een recente maatregel (2014) is het overhevelen van een deel van het budget van de Wtcg (die afgeschaft werd) naar gemeentes voor maatwerk. Mogelijk levert de invulling van dit maatwerk door gemeentes[3] nieuwe inzichten op die ook gebruikt kunnen worden voor (aanpassing van) de fiscale regeling.

[1] Nivel (2015). Werk en inkomen, rapportage 2015 (link).
[2] 61% van de doelgroep gaf aan dat de zorgkosten niet boven de drempel uitkwamen.
[3] Hierbij dient opgemerkt te worden dat het gemeentelijk maatwerk zich in het algemeen richt op de laagste inkomens (huishoudens met een huishoudinkomen tot 120% of 130% van het sociaal minimum).